

הצעה לפתרון בחינת הבגרות בתנ"ך

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית
מרכיב 30% מן הרמה הרגילה

מועד קיץ תשפ"ב 2022

סמל שאלון: 1262

הפתרון נכתב על ידי עדי שטרן
מצוות מורי רשת החינוך אנקורי

פרק ראשון - בראשית

שאלה 1

א. שני תחומים בהם חלה פגיעה :
בקשר בין האדם לאישה - האישה נתנה לאדם לאכול מפרי עץ הדעת ובעקבות זאת נענשה בעונש "אל אישך תשוקתך והוא ימשול בך", כלומר מעתה היא תהיה כפופה אליו והוא ישלוט עליה.

בקשר בין האדם לאל - האל ברא את האדם והניח אותו בגן עדן, וקיים איתו קשר קרוב ואינטימי, שוחח עימו ואף התהלך לצידו בגן. ולאחר האכילה מעץ הדעת האדם מגורש מגן עדן.

בקשר בין האדם והאדמה - האל אסר על האדם לאכול אך ורק מעץ הדעת, ואפשר לו לאכול מכל עצי הגן בקלות וחופשיות, ומשום שהוא הפר ציווי זה הוא נענש בכך שהאדמה תהיה מקוללת עבורו, תצמיח לו רק "קוץ ודרדר" וכי הוא יצטרך לעבוד קשה על מנת להצמיח ממנה פרי ולהתפרנס "ארורה האדמה בעבורך... בזיעת אפך תאכל לחם".

ב. 1) המאפיינים האנושיים של האל :

פס' ח- האל מסתובב בגן כאחד האדם

פס' כב- האל מפחד שהאדם שאכל מעץ הדעת עכשיו יהיה כמוהו ושכעת יאכל גם מעץ החיים ויחיה חיי נצח

2) רש"י פותר את הקושי התיאולוגי (שלפיו האל מתהלך באופן ממשי בגן) בכך שטוען שהוא לא שם פיזית אלא שרק קולו הוא שמתהלך ונשמע באזני האדם בגן. ראיה לכך היא שכשהאל שואל את האדם "איכה" הוא משיב לו בפס' י "את קולך שמעתי בגן ואירא".

ג. 1) שתי הסיבות הן :

- האדם כעת יודע להבחין בין טוב לרע כמו אלוהים "הן האדם הנה פֶּאֶחַד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וְרָע"
- אלוהים חושש שהוא יאכל מעץ החיים ויחיה חיי נצח "עֲתָה פֶּן-יִשְׁלַח יְדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחַי לְעֹלָם"

2) ש' שפרה טוענת שהקללות שקיבלו האדם והאישה הן למעשה ברכה מכיוון שבלעדיהן הם היו חיים בגן עדן חיים חסרי תכלית ומהות, ובלעדיהן בני האדם לא היו מגורשים מגן עדן והתרבות האנושית כפי שאנחנו מכירות אותה לא היתה מתפתחת.

אני מסכימה עם טענתה, בני האדם אמנם חטאו עפ"י הסיפור אבל החיים בגן עדן כפי שחיו היו חיים ריקניים ומשעממים, ללא תודעה מוסרית ומינית ותחת עינו המשגיחה של אלוהים, כפי שמתואר בפרק שרק לאחר האכילה מעץ הדעת הם גילו שהם עירומים וידעו להבדיל בין טוב ורע כדברי אלוהים.

אז: אני לא מסכימה עם טענה זו, הקללות שבני האדם קיבלו הן חמורות ולא הוגנות, אלוהים הציב איסור לא הוגן על בני האדם ובגלל העונשים בני האדם סובלים בחייהם עד עצם היום הזה. כפי שמתואר בפרק, העץ היה מצוי "בתוך" הגן, כלומר במרכזו והיווה פיתוי תמידי שלא יכלו לעמוד בפניו לכן מלכתחילה זה היה חסר סיכוי ולכן עצם הענישה אינו הוגן.

שאלה 2

א. 1) עיקרון הענישה הוא "מידה כנגד מידה", כלומר העונש ניתן בהתאם לחטא שמבצע האדם.

2) דוגמאות המבטאות עיקרון זה:

- "וַיְהִי כָל-הָאָרֶץ שָׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים... וַיֹּאמֶר יְהוָה הֵן עִם אֶחָד וְשָׁפָה אֶחָת לְכָל הָאָרֶץ וְהָחֵלַם לְעֵשׂוֹת" - בני האדם כולם דוברים שפה אחת ושותפים לאותם רעיונות אחדים, אחדות שמאפשרת להם כח שבזכותו הם יכולים לבנות את מגדל בבל ועל כן האל משיב להם ב"ה... הָבָה נִרְדָּה וְנִבְלָה שָׁם שְׁפָתָם... כִּי-שָׁם בָּלַל יְהוָה שְׁפַת כָּל-הָאָרֶץ" כלומר הוא מבטל את השפה המשותפת ומייצר שפות רבות שלא יאפשרו להם לשתף פעולה ולהמשיך בבניית המגדל.
- בני האדם רוצים להיות מלוכדים במקום אחד כדי שיוכלו לשתף פעולה "פֶן-נִפּוֹץ עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ" ועל כן האל מעניש אותם בפזורה למקומות רבים: "וַיִּפֹּץ יְהוָה אֹתָם מִשָּׁם עַל-פְּנֵי כָל-הָאָרֶץ".
- בני האדם אומרים "הָבָה נִבְנֶה-לָנוּ עִיר וּמְגִדָּל וְרֵאשׁוּ בְשָׁמַיִם", מבקשים לפרוץ את גבולותיהם האנושיים ולהגיע לשמיים ועל כן תגובת אלוהים מתוארת ב"הָבָה נִרְדָּה".

ב. 1) לטענת אבן עזרא הפירוש של "דברים אחדים" הוא שדברי חכמה היו שקולים ושווים לדברי כסילות, כלומר טיפשות ובכך לחכמה אין ערך.

2) לדעתי מוטב לחיות בעולם של ריבוי דעות ושפות שונות ייצוג למנעד אנושי רחב של אנשים ודעות ומייצרות עולם מגוון ומעניין. עולם ללא הבדלים בשפה ובדעות הוא עולם משמעם וחסר ביטוי אישי.

או: לדעתי מוטב לחיות בעולם שבו אין ריבוי דעות ושפות מכיוון שכך נחסכים יחסי שנאה ומלחמות שנובעים מחילוקי הדעות והשוני.

ג. 1) בשמואל ב, ז' וכן בישעיה נ"ו היחס לעשיית שם הוא חיובי.

בפס' ד היחס הוא שלישי.

הסיבה ליחס השונה הוא שעשיית שם מידי ה' היא דבר חיובי מפני שהאל, כיוצר בני האדם, הוא זה שיש לו זכות להגדיל ולפאר את שמו של בני האדם ואילו כשבני האדם מחליטים על כך בעצמם זהו מעשה פסול שיש בו מן היוהרה.

2) היחס בשמ"ב הוא חיובי מכיוון שהוא מקים את מצבת השם שתשמש לו כמצבת זיכרון לפני מותו. לאבשלום לא היה בן שימשיך לשאת את שמו כך שלא היתה לו ברירה והוא עשה זאת כדי ששמו לא יישכח.

שאלה 3

א. 1) ראיה לכך שדוד נהג באחריות היא שהוא סמך באופן מלא על כך שה' איתו ויגן עליו : "ויאמר דוד יהוה אשר הצלני מינד הארי ומינד הדב הוא יצילני מינד הפלשתי הזה".
2) ראיה לכך שדוד נהג בחוסר אחריות היא שגליית היה משוריין מכף רגל ועד ראש וחמוש בנשק "וכובע נחשת על-ראשו ושריון קשקשים הוא לבוש ומשקל השריון חמשות-אלפים שקלים נחשת. ו ומצחת נחשת על-רגליו וכידון נחשת בין כתפיו. ז וחץ (ועץ) חניתו כמנור ארגים ולהבת חניתו שש- מאות שקלים ברזל", וכשדוד יוצא אליו ללא נשק ושריון הוא מסכן את עצמו מאוד.

ב. שתי דרכים להתמודד עם האלימות והאיומים של גליית : (לא חובה לצטט)

- הוא עומד מולו באומץ ובגבורה וללא פחד. הוא אומר לשאול : "ויאמר דוד אל-שאול אל-יפל לב-אדם עליו עבדך ילך ונלחם עם-הפלשתי הזה", וזאת למרות ההבדלים בגודל בחזק שיש ביניהם (לכאורה). ציטוט אפשרי נוסף, הוא אומר לגליית : "ויאמר הפלשתי אל-דוד לכה אלי ואתנה את-בשרך לעוף השמים ולבהמת השדה"
- הוא מגנה את דברי גליית ואת האופן שבו הוא מבזה את שם אלוהים ומתייחס אליו בחזרה בכינוי גנאי : "והיה הפלשתי הערל הזה כאחד מהם כי חרף מערכת אלהים חיים"
- הוא סומך על אלוהים באופן מלא, ולא על כוחו הפיזי : "ויאמר דוד אל-הפלשתי אתה בא אלי בתרוב ובחנית ובכידון ואנכי בא-אליך בשם יהוה צבאות אלהי מערכות ישראל אשר חרפת".